

պես առանձին պայմանագրի (միջնորդ պայմանավորվածություն), այնպես էլ հիմնական պայմանագրում վերապահման (միջնորդ վերապահում) ձևով:

Միջնորդ դատարանում գործի քննությունն իրականացվում է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի, քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի, «Միջնորդ դատարանների և միջնորդ դատավարության մասին» ՀՀ օրենքի, այլ օրենքների և իրավական ակտերի հիման վրա:

Միջնորդ դատարանի վճիռը կատարվում է կամավոր: Սահմանված ժամկետում և կարգով վճիռը չկատարվելու դեպքում կողմն իրավունք ունի դիմել միջնորդ դատարանի գտնվելու վայրի առաջին ատյանի կամ տնտեսական դատարան՝ միջնորդ դատարանի վճռի հարկադիր կատարման համար կատարողական թերթ ստանալու պահանջով:

ՓՈՔԲ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ տնտեսական վեճերի լուծման տարածված այլընտրանքային ձև է, որն այդպես է կոչվում դատական ընթացակարգերին ներքին նմանության պատճառով: Փոքր դատավարության դեպքում վեճը քննարկվում և լուծվում է վիճարկող կողմերի ղեկավարների, իրավաբանների և գործի քննությանը մասնակցող անկախ երրորդ անձի մասնակցությամբ, որը, որպես կանոն, փորձ ունեցող նախկին դատավոր է:

Դատական նիստից առաջ կողմերը պարտադիր կարգով փոխանակվում են տեղեկատվությամբ, որը թույլ է տալիս ճշգրտել կողմերի հետաքրքրությունները: Նիստը կարող են նախագահել կողմերի ղեկավարները կամ անկախ երրորդ անձը:

Գործի ներկայացումից հետո կողմերն անցնում են բանակցությունների փուլին, որին մասնակցում է երրորդ անկախ անձը: Նա հանդես է գալիս կամ որպես միջնորդ կամ որպես անկախ խորհրդատու և եզրակացություն է տալիս վեճի լուծման վերաբերյալ, որը կողմերը կարող են հաշվի առնել փոխզիջման հանգեղիս:

ԱՆԿԱՄ ՓՈՐՉԱԲԵՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՈՐԾԻ ՓԱՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՍՏԱՆՔՆԵՐԻ ՊԱՐՉԱԲԱՆՍԱՆ ՆՊԱՏԱԿՈՎ իրենից ներկայացնում է կողմերի կողմից համաձայնության կայացման մի ընթացակարգ, որը հիմնվում է գործի փաստական հանգամանքները ուսումնասիրած որակավորված մասնագետի եզրակացության վրա:

Լրացուցիչ տեղեկություններ, ինչպես նաև ՀԵԻԱԻ և ՓՄԲՀ-ի կողմից հիմնադրված միջնորդ դատարան կարող եք դիմել հետևյալ հասցեներով՝

- ք. Երևան, Նալբանդյան 7, բն. 2, հեռախոս՝ (374 10) 540199, ֆաքս՝ (374 10) 580299, էլ. փոստ՝ ayla@ayla.am
 - ք. Գյումրի, Տիգրան Մեծի պողոտա 1, բն. 2, հեռախոս՝ (374 312) 23812, ֆաքս՝ (374 312) 38236, էլ. փոստ՝ gyumri@ayla.am
 - ք. Իջևան, Սահմանադրության հրապարակ 1, Մարզպետարանի շենք, հեռախոս/ֆաքս (374 263) 32499, էլ. փոստ՝ ijevan@ayla.am
 - ք. Վանաձոր, Վարդանանց 82, բն. 1, հեռախոս/ֆաքս (374 322) 22317, էլ. փոստ՝ vanadzor@ayla.am
 - ք. Գավառ, Մարզպետարանի շենք, հեռախոս/ֆաքս (374 264) 25503, էլ. փոստ՝ gavar@ayla.am
 - ք. Գորիս, Մաշտոցի 3, հեռախոս/ֆաքս՝ (374 284) 25861, էլ. փոստ՝ goris@ayla.am
 - ք. Կապան, Ա. Մանուկյան 1, բն. 72 հեռախոս/ֆաքս՝ (374 285) 62511, էլ. փոստ՝ kapan@ayla.am:
- Նաև կարող եք այցելել ՀԵԻԱ վեբ կայք՝ www.ayla.am:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ ԱՍՈՑԻԱՑԻԱ

ՎԵՃԵՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ԱՅԼԸՆՏՐԱՆՔԱՅԻՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

Մույն տեղեկատվական թերթիկում ընդհանուր և հակիչ տեղեկատվություն է տրվում վեճերի լուծման այլընտրանքային եղանակների և դրանց առանձնահատկությունների վերաբերյալ:

Մույն հրատարակությունը ստեղծվել է ԱՄՆ-ի Միջազգային զարգացման գործակալության Եվրոպայի և Եվրասիայի բյուրոյի տնտեսական զարգացման գրասենյակի աջակցությամբ՝ EMT-G-00-02-00008-00 դրամաշնորհի պայմանների համաձայն: Ներկայացված կարծիքները պատկանում են Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիային (հասցե՝ ք. Երևան, Նալբանդյան 7, բն. 2, հեռ՝ 540199, վեբ կայք՝ www.ayla.am) և պարտադիր չէ, որ համընկնեն ԱՄՆ-ի Միջազգային զարգացման գործակալության տեսակետներին: «Միջնորդ դատարանների և միջնորդ քննության ինստիտուտի զարգացումը Հայաստանում» ծրագիրը Հայաստանի երիտասարդ իրավաբանների ասոցիացիան իրականացնում է Փոքր և միջին բիզնեսի հիմնադրամի հետ համատեղ:

Նոյեմբեր, 2005

ՈՐՈՂԵՐ ԵՆ ՎԵՃԵՐԻ ԼՈՒԾԱՆ ԱՅԼԸՆՏԲԱՆՔԱՅԻՆ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ

Վեճերի լուծման այլընտրանքային եղանակները հնարքների և մեթոդների համակցություն են, որոնք՝ որպես տվյալ պետության պաշտոնական դատական համակարգի այլընտրանք, կիրառվում են վեճերի լուծման նպատակով:

Վեճերի լուծման այլընտրանքային մեթոդների կիրառումը հնարավորություն է տալիս հասնել իրավական բնույթի վեճերի արագ և արդյունավետ լուծման, նվազեցնել տնտեսավարող սուբյեկտների դատական մարմիններում վեճեր լուծելու հետ կապված ֆինանսական ծախսերը, հեշտացնել կապը արդարադատության հետ, ապահովել մարդու իրավունքների պաշտպանության արդյունավետությունը և այլն:

Վեճերի լուծման այլընտրանքային հիմնական մեթոդներն են.

ա) բանակցությունները ($eg a$),

բ) միջնորդությունը ($cd a$),

գ) միջնորդ դատավարություն ($a b a$),

դ) փոքր դատավարություն ($- a$),

ե) անկախ փորձաքննություն՝ գործի փաստական հանգամանքների պարզաբանման նպատակով ($e - a e e fac - f d g$):

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ գործընթաց է, որի միջոցով վիճարկող կողմերը, առանց երրորդ անձանց մասնակցության, միմյանց հետ քննարկում են վեճը՝ ձգտելով հասնել փոխընդունելի համաձայնության:

Բանակցությունների ամբողջ գործընթացը բաժանվում է հետևյալ փուլերի.

ա) նախապատրաստություն բանակցություններին,

բ) ընթացակարգային համաձայնությունների կայացում,

գ) կողմերի ելույթներ,

դ) կողմերի շահերի պարզաբանում,

ե) օրակարգի ձևավորում,

զ) առաջարկությունների կատարում և քննարկում,

է) որոշման կայացում և համաձայնության ձևակերպում,

ը) բանակցությունների ավարտ:

ՄԻՋՆՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ չեզոք միջնորդի մասնակցությամբ բանակցությունների հիման վրա կողմերի միջև եղած վեճի լուծման գործընթաց է: Մա մի մեթոդ է, որի կիրառման ժամանակ կողմերն իրենք են կառա-

վարում և ղեկավարում ինչպես գործընթացը, այնպես էլ դրա արդյունքում ծնված համաձայնությունը: Առանց կողմերի համաձայնության ոչինչ չի որոշվում:

Միջնորդությամբ բնորոշ են հետևյալ սկզբունքները. չեզոքություն, կամավորություն, կոնֆիդենցիալություն:

Միջնորդի չեզոքությունը և անկողմնակալությունը կողմերին հնարավորություն է տալիս բացվել, վստահություն տաժել գործընթացի նկատմամբ, աշխատել համագործակցության մթնոլորտում:

Կամավորության սկզբունքը նշանակում է, որ բացի միջնորդության գործընթացին կամավոր մասնակցելուց, կողմերը նաև հնարավորություն ունեն մինչև համաձայնության կայացումը, գործընթացի ցանկացած փուլում դուրս գալու գործընթացից: Միջնորդը չպետք է խորհուրդներ տա: Որոշումների կայացման և դրանց իրականացման ողջ պատասխանատվությունը ընկնում է կողմերի վրա:

Կոնֆիդենցիալությունը արտահայտվում է նրանում, որ կողմերի և միջնորդի ընդհանուր համաձայնությամբ ամբողջ գործընթացը գաղտնի է պահվում, գործընթացի ընթացքում կատարված բոլոր գրառումները և ձայնագրությունները ոչնչացվում են, միջնորդը իրավունք չունի այդ գործով դատարանում հանդես գալ որպես վկա:

Միջնորդությունը, որպես կանոն, ունի որոշակի փուլեր: Դրանք են.

ա) Նախաբան: Միջնորդը կողմերին հակիրճ ներկայացնում է իր և կողմերի հիմնական գործառույթները, սահմանում է ընդհանուր կանոններ (օր. չընդհատել մեկմեկու, չօգտագործել վիրավորական արտահայտություններ և այլն), բացատրում է միջնորդության հիմնական սկզբունքները:

բ) Կողմերի ներածական խոսքը: Կողմերից յուրաքանչյուրը ներկայացնում է կատարվածը իր տեսակետից: Յուրաքանչյուրի շարադրանքից հետո միջնորդը իր խոսքերով վերաշարադրում է այն՝ ճշգրտելով տեղեկատվությունը և մեղմացնելով շեշտադրումը: Մա, որպես կանոն, կողմերի առաջին հնարավորությունն է լսել միմյանց: Խճորի վերաբերյալ իրենց կարծիքը հայտնելուց հետո կողմերը հնարավորություն են ստանում ավելացնել կամ ճշգրտել ասվածը:

գ) Օրակարգի ձևակերպում: Միջնորդը կողմերին աջակցում է փաստերը տարանջատել մեկնաբանություններից և առանձնացնել քննարկման ենթակա խնդիրները:

դ) Այլընտրանքային որոշումների առաջադրում: Միջնորդը պահպանելով կողմերի ուժերի բալանսը, հորդորում է նրանց մտածել, գործել և բանակցել համագործակցության ոգով և գտնել լուծումներ, որոնք կհամապատասխանեն ինչպես իրենց, այնպես էլ մյուս կողմի շահերին: Կողմերը միջնորդի օգնությամբ ամբողջացնում են խնդրի հնարավոր լուծումները:

ե) Լուծման գնահատում և ընտրություն: Հիմնվելով արտահայտված մտքերի վրա՝ միջնորդը օգնում է կողմերին առանձնացնել այն լուծումները, որին համաձայն են կողմերը: Նա կողմերի հետ քննարկում է այդ լուծումների հնարավոր հետևանքները՝ այն համեմատելով կողմերից յուրաքանչյուրի սպասելիքների հետ:

զ) Համաձայնության կայացում: Միջնորդը օժանդակում է կողմերին հասնելու փոխշահավետ համաձայնության և վավերացնելու այն գրավոր ձևով: Համաձայնագրում պետք է ներառվեն նաև դրա հնարավոր խախտման հետևանքները: Համաձայնագիրը պետք է լինի կոնկրետ, հստակ, իրատեսական և կողմերի համար միանշանակ հասկանալի:

ՄԻՋՆՈՐԴ ԳԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ իրավական բնույթի վեճերի լուծման այլընտրանքային ձև է, որն իրականացվում է կողմերի կողմից ընտրված (նշանակված) ոչ պետական դատարանի կողմից՝ կողմերի կողմից, ինչպես նաև օրենքով կամ միջազգային պայմանագրով սահմանված կարգով:

Կարող են ստեղծվել մշտապես գործող միջնորդ դատարաններ և կոնկրետ վեճը լուծող (ad hoc) միջնորդ դատարաններ:

Մշտապես գործող միջնորդ դատարանները ստեղծվում են տարբեր կազմակերպությունների կամ հաստատություններին առընթեր, որպես դրանց կառուցվածքային ստորաբաժանում կամ ստեղծվում են որպես ինքնուրույն իրավաբանական անձ՝ աշխատակիցների և միջնորդ դատավորների մշտական կազմով:

Միջնորդ դատարանի հիմնադիրները հաստատում են դրա կանոնադրությունը, միջնորդ դատավորների կազմը և այլ հարցեր:

Կոնկրետ վեճի լուծման համար ստեղծված միջնորդ դատարանը ստեղծվում է կողմերի կողմից, բաղկացած է կենտ թվով ֆիզիկական անձանցից և վեճի լուծումից հետո դադարեցնում է իր գործունեությունը:

Միջնորդ դատարանները քննության են առնում և լուծում են վեճը կողմերի միջնորդ համաձայնության առկայության դեպքում:

Միջնորդ համաձայնությունը կարող է կնքվել ինչ-